

ระเบียบวิธีวิจัย และการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาเรื่อง "บทบาทของสื่อมวลชนในการสร้างภาพนางสาวไทย" ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการศึกษาถึง ภาพรวมของปัจจัยที่เข้ามาเกี่ยวข้องในการสร้างภาพนางสาวไทย ก่อน แล้วจึงศึกษาในรายละเอียดว่า สื่อมวลชนเข้าไปเกี่ยวข้องในส่วนใดอย่างไรบ้าง รวมทั้งต้องการศึกษาค้นคว้า ภาพลักษณ์ของนางสาวไทยในช่วงเวลา พ.ศ. 2507-2531 มีลักษณะเป็นอย่างไร โดยเปรียบเทียบกันเป็น 2 ยุค กำหนดให้ ช่วงเวลาปี พ.ศ. 2507-2515 เป็นยุคก่อน เรียกว่า "ยุคสู่จักรวาล" เนื่องจากเพิ่งเริ่มส่งนางสาวไทยเข้าประกวด มิสยูนิเวิร์ส เป็นครั้งแรก และปี พ.ศ. 2527-2531 จัดให้เป็นยุคใหม่หรือยุคปัจจุบัน เรียกว่า "ยุคงานธุรกิจ" เพราะจากการศึกษาเห็นว่า นางสาวไทยเริ่มมีส่วนเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของงานโฆษณา ประชาสัมพันธ์ มากขึ้นอย่างเห็นได้ชัดเจน วิธีการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อการศึกษาวิจัยดังกล่าว มีรายละเอียดต่อไปนี้

แหล่งข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูลสองประเภทด้วยกันคือ

1. ประเภทบุคคล ผู้ที่ให้การสัมภาษณ์ประเด็นต่าง ๆ มีอยู่ด้วยกันหลายกลุ่ม ดังนี้

กลุ่มนางสาวไทย ซึ่งชื่อและนามสกุลของแต่ละคนเป็นชื่อ-นามสกุลที่ใช้ในขณะ

ประกวดและได้รับตำแหน่ง ประกอบไปด้วย

1. คุณฉวีสร่า หงสกุล (นางสาวไทย พ.ศ. 2507)
2. คุณจิรภัทร์ เสวตพันธ์ (นางสาวไทย พ.ศ. 2508)
3. คุณประภัสสร พานิชกุล (นางสาวไทย พ.ศ. 2509)
4. คุณอภันตร์ ประยูทธเสนีย์ (นางสาวไทย พ.ศ. 2510)

5. คุณวราณี แสงศิรินาวัน (นางสาวไทย พ.ศ. 2512)
6. คุณนิภาภัทร สุดศิริ (นางสาวไทย พ.ศ. 2514)
7. คุณกานกอร บุญมา (นางสาวไทย พ.ศ. 2515)
8. คุณธารัทพ์ พงศ์สุข (นางสาวไทย พ.ศ. 2528)
9. คุณทวีพร คลังพลอย (นางสาวไทย พ.ศ. 2529)
10. คุณดวงเดือน จิโธสงค์ (รองนางสาวไทย พ.ศ. 2530)
11. คุณปรียานุช ปานประดับ (รองนางสาวไทย พ.ศ. 2531)

สำหรับนางสาวไทย ปี พ.ศ. 2511 คุณแสงเดือน แม้นวงศ์, คุณวราณี
 ปะการะนัง นางสาวไทยปี 2527, นางสาวไทยปี 2530 คุณชุติมา นัยนา และนางสาวไทยปี
 2531 คุณธารัทพ์ นาคหิรัญกนก มีภารกิจบางประการไม่สามารถให้การสัมภาษณ์ได้ จึงให้
 รองอันดับหนึ่งของปี พ.ศ. 2530 และ 2531 ให้สัมภาษณ์แทน ส่วนของปี 2511 และ 2527
 ไม่สามารถหารองนางสาวไทยมาให้สัมภาษณ์แทนได้

กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องในการประกวดนางสาวไทย

1. คุณเจิม ภูมิจักร (รองประธานจัดการประกวดนางสาวไทยในยุคลู่
จักรวาล)
2. คุณสุดจิต ภูมิจักร (กรรมการและผู้ดูแลการประกวดนางสาวไทยยุคลู่
จักรวาล)
3. คุณกาญจนา มหากาย (ผู้สนับสนุนการดำเนินงานนางสาวไทยในปี
2527-2529)
4. คุณอำนาจ อุทัยเสรี (ผู้สนับสนุนการประกวดนางสาวไทยในนามของ
บริษัทคอลเกต บาล์มโอสฟ ในปี 2528-2529)
5. คุณวิรุธ อีร์สันต์ (ผู้ประสานงานและดูแลการประกวดนางสาวไทย
จากสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 7 สี ในยุคงานธุรกิจ)
6. คุณทัศนีย์ ศิริเยี่ยม (ผู้สนับสนุนชุดราตรีและชุดไทยในการประกวด
นางสาวไทยปี 2529-2531 ในนามของ "กาลวัน")

สำหรับกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องนี้มีประชากรที่จะต้องหาการศึกษามากมาย แต่ 6 ท่านที่คัดมาทั้งหมด ผู้วิจัยรู้จักดี และเชื่อว่าสามารถให้ข้อมูลที่ เป็นประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ และเที่ยงตรง

กลุ่มสื่อมวลชน

1. คุณบุษกร วงศ์ศิริ หัวหน้าฝ่ายข่าวของนิตยสารแพรว
2. คุณทวีทย์ โปสินทร์ (ยั้งยง เส็คียดา) ข่าวนิตยสารไทยรัฐ
3. คุณปรีชาดา พิศภูมิวิถิ นักข่าวมติชน
4. คุณยุทธเดช สลายสุด (ตั๊ย คอแย) ฝ่ายข่าวสตรีและบันเทิงดาวสยาม

2. ประเภทเอกสาร ได้แก่หนังสือพิมพ์ไทยรัฐฉบับภาคเช้าในช่วง เวลาตั้งแต่ต่อไปนี้

พ.ศ.	เดือน	จำนวนฉบับ
2507	พฤศจิกายน-ธันวาคม	61
2508	พฤศจิกายน-ธันวาคม	61
2509	พฤศจิกายน-ธันวาคม	62
2510	พฤศจิกายน-ธันวาคม	61
2511	พฤศจิกายน-ธันวาคม	61
2512	พฤศจิกายน-ธันวาคม	61
2514	พฤศจิกายน-ธันวาคม	61
2515	พฤศจิกายน-ธันวาคม	61
2527	มีนาคม-เมษายน	61
2528	เมษายน-พฤษภาคม	61
2529	มีนาคม-เมษายน	61
2530	มีนาคม-เมษายน	61
2531	มีนาคม-เมษายน	61
	รวม	794

หน้าแรกของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐฉบับที่ประกาศผลการตัดสินนางสาวไทย เช่น 4-5 ธันวาคม 2507-2508 ได้ลักษณะหายใบ ผู้วิจัยจึงต้องค้นหาจากหนังสือพิมพ์เดลินิวส์แทน ซึ่งได้ครบทุกฉบับ ยกเว้นฉบับวันที่ 4 ธันวาคม 2507 ข่าวของคุณอาภัสราได้ลักษณะหายใบทั้งในไทยรัฐ และ เดลินิวส์

การเก็บรวบรวมข้อมูลและ เครื่องมือที่ใช้

แบ่งวิธีการเก็บข้อมูลและ เครื่องมือที่ใช้ตามประเภทประชากรในการศึกษาได้คือ

1. ประเภทบุคคล ทุกกลุ่มได้ตอบคำถามสัมภาษณ์ในประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- ผู้ได้รับการสัมภาษณ์เข้าไปมีบทบาทอย่างไรในการประกวดนางสาวไทย, เริ่มเมื่อไร
- บรรยากาศการประกวดนางสาวไทยในยุคลสมัยของผู้ให้สัมภาษณ์
- สาเหตุหรือแรงจูงใจที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับการประกวดนางสาวไทย
- ทศนคติต่อการประกวดนางสาวไทย และนางสาวไทย
- ทศนคติของผู้ให้สัมภาษณ์ต่อบทบาทของสื่อมวลชนในการเสนอเรื่องราวของนางสาวไทย

การสัมภาษณ์ดังกล่าวมีลักษณะ เป็นการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ (Informal Interview) รวมทั้งเป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth-Interview) ผู้วิจัยได้นำสมุดจดบันทึก และ เครื่อง เทปบันทึกเสียงไปใช้ในการสัมภาษณ์ด้วย เพื่อจดบประเด็นสำคัญของ ผู้ให้สัมภาษณ์ โดยสรุปและถอดเทปเพื่อค้นหารายละเอียดอีกครั้งหนึ่ง

นอกจากนี้แล้วผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์ส่วนใหญ่รู้จักกับผู้วิจัย เป็นอย่างดี ดังนั้นข้อมูลที่ได้นั้นเป็นการพูดคุยแบบส่วนตัวและผู้วิจัยจะไม่เปิดเผยข้อมูลบางอย่างที่เป็นผลเสียต่อผู้พูด ซึ่งในส่วนนี้ยังทำให้ได้ข้อมูลที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากยิ่งขึ้น

2. ประเภทเอกสาร หนังสือพิมพ์ไทยรัฐรวมทั้งสิ้น 794 ฉบับที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ไปอ่านและคัดลอก ข่าวที่เกี่ยวกับการประกวดและนางสาวไทยด้วยตนเองในหอสมุดแห่งชาติ โดยใช้สมุดจดเป็นเครื่องมือในการบันทึกเนื้อหาของข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับนางสาวไทยทั้งหมด โดยแยกออกเป็นนางสาวไทยแต่ละปี รวมทั้งสิ้นมี 13 ชุดด้วยกัน รายละเอียดที่บันทึกได้แก่ วัน เดือน ปี ที่ตีพิมพ์, คอลัมน์, หน้าตีพิมพ์ ถ้ามีชื่อผู้เขียนก็จะจดลงไว้ด้วย ในส่วนเนื้อหาที่เป็นข่าวได้บันทึกย่อข่าวไว้ การเล่นเกมในทิศทางต่าง ๆ จะถูกคัดลอกมาโดยละเอียด ส่วนภาพข่าวเห็นผู้วิจัยได้บรรยายสรุปไว้ และข่าววันที่ประกาศผลการตัดสินนางสาวไทยแต่ละปี ผู้วิจัยได้ถ่ายเอกสารไว้ทั้งหมด ชุดแต่ปี พ.ศ. 2507 ซึ่งไม่สามารถค้นหาได้ดังกล่าว

การวิเคราะห์ข้อมูล

โดยเฉพาะการวิจัยเชิงคุณภาพแล้ว ผู้วิจัยจะต้องทำการวิเคราะห์ข้อมูลอยู่ตลอดเวลาที่ทำการศึกษาเก็บข้อมูล ไปจนถึงขั้นเมื่อได้ข้อมูลที่ต้องการทั้งหมดครบถ้วนดีแล้ว จึงจะทำการวิเคราะห์สรุปอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งมักจะใช้หลักการแบบอุปมาน คือการวินิจฉัยข้อมูลโดยใช้ตนเองเป็นศูนย์กลาง และมีแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาเป็นกรอบในการพิจารณา ส่วนผลจากการวิเคราะห์ปรากฏการณ์นั้น ๆ จะถูกนำมาเสนอในลักษณะเชิงบรรยาย

ในการศึกษา "บทบาทของสื่อมวลชนในการสร้างภาพนางสาวไทย" ผู้วิจัยได้แบ่งเนื้อหาในการวิเคราะห์ออกเป็น ดังนี้

1. การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีบทบาทในการสร้างภาพนางสาวไทย ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์นางสาวไทย, บุคคลที่เกี่ยวข้อง และสื่อมวลชนทั้งหมดที่เลือกมาสัมภาษณ์ รวมทั้งสิ้น 21 คน เพื่อทราบถึงภาพรวมของสิ่งที่เกี่ยวข้องในการสร้างภาพนางสาวไทย นอกจากนี้ผู้วิจัยเคยได้เข้าไปใกล้ชิดกับวงการประกวดความงามระยะหนึ่ง จึงสามารถทำให้พอประเมินปัจจัยดังกล่าวได้

2. การวิเคราะห์ภาพลักษณ์ของนางสาวไทย มีอยู่ด้วยกัน 2 แนวคิดคือจากทัศนคติของนางสาวไทยและผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกทั้งหมด

อีกแนวคิดหนึ่งคือ ภาพลักษณะนางสาวไทยในทัศนะสื่อมวลชนโดยจากการวิเคราะห์เนื้อหาในหนังสือพิมพ์ เพื่อดูรูปแบบและทิศทางของเนื้อหาที่พาดพิงในเรื่องการประกวดและนางสาวไทย และวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์นักข่าวทั้ง 4 คน

3. การวิเคราะห์วิธีการที่สื่อมวลชนสร้างภาพนางสาวไทย แบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ

3.1 การวิเคราะห์การหาข้อมูลของสื่อมวลชน มาจากการสัมภาษณ์นักข่าว 4 คน และผู้เกี่ยวข้องกับการจัดประกวดอีก 6 คน

3.2 การวิเคราะห์การนำเสนอข้อมูล ทั้งในส่วนรูปแบบ และเนื้อหา มาจากการวิเคราะห์หนังสือพิมพ์ทั้ง 794 ฉบับ คัดมาเฉพาะฉบับที่มีข่าวเกี่ยวข้องกับนางสาวไทย รวมทั้งสิ้น 495 ฉบับ ในส่วนของเนื้อหาที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ ผู้วิจัยได้จัดแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะคือ เนื้อหา รายงานข่าว เนื้อหาเชิงบันเทิง และเนื้อหาที่แนวคิด ซึ่งทั้ง 3 ประเภทนี้ จะ เป็นกรอบในการวิเคราะห์ส่วนรายละเอียดต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย